

منصور

sattari.ir

دی ماه ۱۴۰۰

ویژه نامه بیست و هفتمین سالگرد شهادت

سرلشگر منصور ستاری

مسیر منصور

نوشتار و گفتاری از: فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در دوران دفاع مقدس / فرمانده کل ارتش / معاون هماهنگ کننده فرمانده کل ارتش / فرمانده نیروی هوایی ارتش / فرمانده نیروی دریایی ارتش / مسوول دفتر فرماندهی پدافند هوایی در دوران دفاع مقدس / مدیرمسول پایگاه اطلاع رسانی شهید منصور ستاری / **چند سند تازه**

کیمیای ناب

از هیچ تلاشی فروگذار نمی‌رند. هنگامی که قرار شد فرمانده جدیدی برای نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران انتخاب شود، گزینه‌های متعددی مطرح شد. نام شهید بزرگوار عباس بابایی برای فرماندهی نیروی هوایی مطرح شد و ایشان را به شورای عالی دفاع دعوت کردیم، آن زمان هنوز شورای عالی امنیت ملی شکل نگرفته بود.

به ایشان پیشنهاد کردیم که فرماندهی نیروی هوایی ارتش را عهده‌دار شوند. خب شهید بابایی یکی از فرماندهان، خلبانان و مدیران توانمند و متخصص کشور بود و به نیروی هوایی نیز اشراف و احاطه کافی داشت. وقتی موضوع را با ایشان مطرح کردیم، شهید بابایی فرمودند نه شهید منصور ستاری از من برای این سمت لایق‌تر هستند.

پس از مشورت‌ها و ارزیابی‌ها، همگی به این باور رسیدیم که شهید ستاری از تخصص، تعهد و توانایی بسیار بالایی برخوردار هستند و می‌توانند این کار را به خوبی عهده‌دار شوند. در طول دفاع مقدس و پس از آن هم شاهد فعالیت‌ها و تلاش‌های این شهید بزرگوار و سایر همراهان و همسنگران ایشان در عرصه‌های دفاعی، ساخت و خودکفایی بودیم. تا آن موقع بسیاری از هواپیماها زمین‌گیر شده بودند و خارجی‌ها هیچ قطعه‌ای را به ما نمی‌دادند. ایشان با منصوب شدن بر فرماندهی نیروی هوایی ارتش، توانست تحولات خوبی پیدا کرده است.

رفتن ایشان یک ضایعه‌ای برای کشور ما بود که به راحتی قابل جبران نیست؛ تلاش‌هایی در مسیر تولید داخلی، خودکفایی صورت گرفت ناشی از روحیه خودباوری و ایمان توأم با تخصص ایشان بود که باید در این دوره، در میان آحاد جامعه از مسئولین، بخش‌های دفاعی، امنیتی، اقتصادی و فرهنگی و سایر حوزه‌ها مورد توجه و ترویج قرار بگیرد. این روحیه و باور، کیمیای نابی است که در این دوران بیش از هر زمان دیگری به آن نیاز داریم.

امیدوارم روح این شهید والامقام و سایر شهدای دفاع مقدس، شهدای عرصه امنیت و اقتدار و استواری ایران اسلامی، قرین رحمت و محشور با اولیای الهی باشد، انشالله.

* فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در دوران دفاع مقدس

کشورمان ایستاده بود. ابزار و سلاح شهید منصور ستاری و همراهان ایشان در این نبرد دو جانبه و به تعبیری چندجانبه، چیزی فراتر از امکانات سخت‌افزاری بود و نوآوری، خلاقیت و ابتکارها که با باور و اعتقاد و ایمان راسخ او پیوندی عمیقی و ناگسستنی یافته بود،

دکتر محسن رضائی*

راهی که در مسیر تولید، خودکفایی و تحول آفرینی توسط شهید منصور ستاری، شهید بابایی و دیگر فرماندهان بزرگ دوران دفاع مقدس آغاز شد، راهی روشن و پرامید است که وظیف امروزی‌ها را سنگین مسئولیت را برای تدوam این راه دوچندان می‌کند. آنان از

چشمه‌های جوشان تحول و خودکفایی را در نیروی هوایی، بدنه ارتش و ساختار دفاعی کشور جریان بخشید. او به فرهنگ خودکفایی اعتقاد داشت چون خودش نیز خودساخته و متکی بود و در این راه تلاش‌های زیادی کرد و شایستگی‌هایش را به نمایش گذاشت.

در بحبوحه جنگ و شرایط خاصی که بر کشور حاکم بود، وجود مدیران و فرماندهان آگاه، متخصص و کاردان در عرصه‌های گوناگون از جمله دفاعی، احساس می‌شد. خوشبختانه تمامی بخش‌های کشور و آحاد جامعه، مخلصانه برای دفاع و صیانت از جمهوری اسلامی، انقلاب و این مرز و بوم، بسیج شده و

جائی شروع کردند که محکم‌ترین دشمنان ایران اسلامی، یکپارچه شده بودند تا این اتحاد و هم‌دلی برای داشتن ایرانی مستقل، متحد و قوی را در هم بشکنند؛ باور برخی این بود که با رفتن مستشارهای آمریکایی، این نیروی الهی تضعیف می‌شود و تنها نقطه اتکا و باورشان، به بیرون از این مرزها بود. نمونه‌های کم تکرار و مثال زدنی چون شهید ستاری، دو نبرد در پیش روی خود داشتند، یکی مبارزه با این تفکر و این که می‌شود در داخل کشور و با تلاش، دست به کارهای بزرگ زد و دیگری مقابله با توان تجهیزاتی دشمنی بود که با تمام قوای بر گرفته از غرب و شرق، در مقابل

دارِ دل

عشق و عمل در سیره منصور ستاری

هوایماریخ داد و او و همراهان و یارانش شهید شدند. آن همه همه جنگ و بمب و باروت و فشنگ و خمپاره و موشک دشمن، نتوانستند او را در هشت سال جنگ تحمیلی، پیدا کنند و تقدیر این بود که او در همان آسمان؛ مبداء همه رویاهایش، بماند و ماندگار شود. منصور ستاری مهم است؛ برای همه ما. اما آنچه از او مهمتر است، الگوی منصور ستاری است. انسان فانی است اما رفتار و کردارش ریشه در ابدیت دارد. با مشاهده دستنوشته‌هایش و دیدن فیلم‌ها و آثار او دریافتیم که شهید ستاری شعارهای زیادی داشت، اما آن را آرام و بی صدا

زمین است. سایر حیوانات که پایشان گرفتار خاک نیست و رونده اند هم در خاک و روی آن به دنبال خواسته هاشان هستند. انسان است که همزمان که روی زمین جاری و جست و جوگر است و ذهن در بند زمین دارد، دل اش

* پرویز کرمی

منصور ستاری؛ سرلشگر منصور ستاری فرمانده نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در روز پنجشنبه ۱۵ دی ماه ۱۳۷۳ در هوایماریخ داد و او و همراهان و یارانش لباس شهادت پوشیدند.

الف. شعار مهم است؛ همانقدر که عمل کردن به آن، شعار، هویت عمل را می‌سازد. پس هر کس که می‌خواهد خوب عمل کند باید خوب هم شعار بدهد. فقط مشکل اینجاست که اغلب، نمی‌دانیم شعار را چگونه باید به عمل تبدیل کنیم. یعنی شعارمان را براساس نیت عمل مان انتخاب نمی‌کنیم. این؛ همان آفت اگزستانسیالیسم یا وجودگرایی در حوزه اجتماعی است. شعار را می‌سازیم و بعد می‌گذاریم خودش برود سراغ سرنوشت اش؛ که معمولاً هم به جاهای خوب نمی‌رسد.

ب. اندیشیدن مهم است؛ اما اینکه چه زمانی اندیشه کنیم، مهم تر است. اندیشیدن در

در دفتر یادداشت و خاطراتش می‌نوشت که اول از همه، خودش حواس اش به آنها باشد. و همین‌ها می‌شد خرج کار و حرکت به سمت جلو. او در کودکی اش، با طبیعت و آسمان و شعر حماسی فردوسی و عاشورا عجب بود و از نزدیک هم با شیرینی ساختن و سازندگی آشنا شده بود. می‌دانست که برای رسیدن به آسمان باید از زمین شروع کرد. زمین را باید ساخت تا به آسمان رسید. و چقدر سرنوشت اش با منصور حلاج نزدیکی دارد. حلاج را تعلق عظیم اش به حضرت حق و دانایی اش و تعالی جویی اش بر دار کرد و ستاری را هم همین آسمانی که همه زندگی اش بود و حضرت باری تعالی با همه عظمت اش، تجلی یافته در آن. اینجاست که عشق کار خودش را می‌کند. عشق آدمهارا ماندگار می‌کند. رمز «منصور ستاری» شدن این است: آنکه بر دار دل شود، همیشه زنده است. پس، عاشق باش؛ عاشق خدا، خانواده، مردم، انسان. روحش شاد.

* مدیرمسئول پایگاه اطلاع رسانی شهید منصور ستاری

در گرو آسمان است.

ج. علم مهم است؛ موجب پیشرفت است؛ سبب تعالی دنیای بشر است. با این حال، چاقویی است که بیشتر به جای تقسیم کردن نان، به جان و استخوان شان رخنه کرده است. وقتی آسمان از صنعت زیاد علمی شده، دودزده شد، چشم انسان هم از آسمان فرو افتاد بر زمین. اندیشه و فکرمان محدود شد به همین وسعت خاک. فوق اش، به بچه هایمان آسمان را از پنجره تنگ و کوچک تلویزیون هاشان داده ایم و کائنات را مجازی و دور از دسترس برایشان جلوه کرده ایم. علم مهم است، اما برای آنکه انسان را بالا ببرد. اینجا که اینک ایستاده ایم بالا است؟ جای ماست؟

د. عشق مهم است؛ عشق مهم ترین است. همین.

ط. منصور ستاری؛ سرلشگر منصور ستاری فرمانده نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در روز پنجشنبه ۱۵ دی ماه ۱۳۷۳ در هوایماریخ داد و او و همراهان بود که سانحه ای برای

کودکی همه دنیای یک آدم را می‌سازد. همین مقوله است که می‌گوید شما چه خواهید شد و چگونه خواهید زیست. نگاه کردن به آسمان و غور کردن در عظمت اش، ذهن آدم را باز می‌کند. پرورش اش می‌دهد. تعالی جوی ش می‌کند. آسمان متعلق به انسان است؛ همه آسمان. درختان که به آسمان دست می‌اندازند، پایشان در زمین گیر است. پرندگان که در آسمان غوطه ورنند، چشم شان دائماً به

طعم توانستن

گفت و گو با فرمانده کل ارتش

* آیا می توان دیدگاه ها و فعالیت های ایشان را به عنوان الگویی برای جامعه امروز معرفی کرد؟

انسانهای بزرگی که با تاسی به خدای متعال و الگوگیری از بهترین الگو یعنی پیامبر اکرم (ص) زندگی خود را طی می کنند و با رفتار، منطقی و عمل صالح خود در جامعه ارزشهای انسانی و الهی را ترویج می کنند، می توانند الگو محسوب شوند؛ وقتی شهید ستاری را به عنوان الگو معرفی می کنیم یعنی می توان شبیه به او رفتار کرد.

البته برای کسانی که به خدا و روز قیامت امید دارند و خدا را بسیار باد می کنند اگر می خواهید پیامبر الگوی شما باشد باید سه ویژگی داشته باشید. اول این که امیدش به خدا باشد و این خدا باوری در همه حالات و سکنات شهید ستاری وجود داشته است. او در حرف زدن، کار کردن، ارشاد و نصیحت و حتی انتصابات با امید به خدا و خدا باوری عمل کرده است. به عنوان یک پدر خدا باوری را در تربیت فرزندان و سلوک خانوادگی نشان داده است.

دوم، اعتقاد به معاد و قیامت است و این مهم در اندیشه و باور شهید و تربیت او هویدا بوده است. سومین ویژگی پیامبر برای امت این بود که ذکر خدا را فراوان بگوید و این مهم بر زبان و وجود شهید جاری بود و تجلی نور حاصل از ذکر در رفتار و عمل صالح شهید و معامله وی با خداوند متعال برجسته است.

شهید ستاری، گام در مسیر صحیح و جهت درست زندگی کردن، ایمان به راه رستگاری و برگزیدن سبک زندگی جهادی داشت و توانست گام های بزرگی در شرافت سربازی و فرماندهی جهادی برداشته و در این طریق بیش از ممتاز باشند لذا با افتخار و اطمینان می تواند به عنوان الگویی خانه معرفی شود

* اما برای ترویج شناخت و ویژگیهای این شخصیت چه اقداماتی باید صورت گیرد؟

ایجاد ساختار و سلسله رویدادها، تولید محتواها و اقدامات پژوهشی و ترویجی با مشارکت استاتید و دانشجویان در دانشگاه های نظامی،

اخلاق و برخوردار از توان ارتباط گیری؛ نفوذ کلام، صداقت و درایت، خیلی جدی و پی گیر، مدیر و کاردان بودند.

شهید ستاری را شخصی با سواد و دلسوز می شناسم که با وجود ویژگیهای برجسته برای همکاران نقشی الگویی داشتند. این شهید بزرگوار، سیاست و قدرت را می شناخت، دوست و دشمن را تشخیص می داد لیکن سیاست بازی و سیاسی کاری نداشت، اهل غلو، نمایش و دیده شدن نبود، در مدیریت با شناخت استعدادها و شایسته سالاری، حمایت و توانمندسازی نیروی انسانی، شناخت امکانات و ظرفیت ها با تعقل و کار مضاعف و بدون توقع مدیریت می کرد.

سکان فرماندهی نیروی هوایی در طول تاریخ

فرمانده کل ارتش جمهوری اسلامی ایران، مشتاقانه و متواضعانه، پرسش هایمان را پاسخ می دهد و از دوران دفاع مقدس نکات و خاطراتی بیان می کند که جذاب، شنیدنی و البته خواندنی است. امیر سید عبدالرحیم موسوی فرمانده کل ارتش جمهوری اسلامی ایران مهمان «منصور» در این گفت و گوی صمیمی است و از ویژگی های فردی، نظامی و شخصیتی شهید ستاری می گوید که در ادامه می خوانیم:

* چه ویژگی هایی در نگاه، عمل و شخصیت شهید ستاری او را از منظر حضر تعالی

ماندگار و برجسته کرده است؟

شهید ستاری از نظر شخصیتی خود ساخته و سختی دیده بود و با آسایش و ناز پروردگی نسبتی نداشت. او، درد جامعه فقیر، پابرنه و تحت ستم را می دانست. اهل پرسش، تفکر و تأمل، فهمیدن، یادگیری و عبرت آموز بود، خدا باور، معاد باور و اهل حلال و حرام و رعایت حقوق دیگران، با سعه صدر، وفادار و متعهد به خانواده و مردم، مثبت اندیش، امید آفرین شجاع و نستوه و پرجار و خستگی ناپذیره منظم و با

تشکیل این نیرو و بجز بر مواردی نادر، همواره به خلبانان واگذار می شد، اما اطلاعات پروازی، دانش و تخصصی ایشان در حدی بود که خلبانان، که تمامی پرسنل نهجا در مقابل فرمان ایشان سر به اطاعت فرود می آوردند.

ایشان ضمن قاطعیت در فرماندهی از خلق و خوی زیبایی برخوردار بود و با رفتار منطقی و عادلانه خود بر قلب همکاران فرماندهی کرده و این ویژگی ها او را به عنوان فرماندهی توانمند و برجسته در تاریخ کشور بدل ساخت.

را به خوبی در جنگ تحمیلی اثبات کردند. از همین رو بود که شهید ستاری، با اشراف و آگاهی بسیار خوبی که هم به مسائل سیاسی، نظامی و فنی داشت، راه خود کفایی را در پیش گرفت با این که در روزهای نخست در باور کمتر کسی می گنجید و رهبری هم با نگاه بلندشان، حامی ایشان بودند.

در این مسیر آنچه که جای ترویج دارد استقلال فکری، خودباوری و احساس شخصیت، مقابله با سلطه جویی استکبار جهانی و اجنبی، و ترویج اعتماد به نفس ملی، رشد نیروهای جوان و خلاق و باور به پیشرفت به شکل نهادی و به صورت فرهنگ در جامعه است.

این ویژگی بسیار ارزشمند شهید ستاری که می فرمود «پایان از جایی برای ساختن شروع کنیم» باید مورد توجه کلیه مسئولین، و سازمانهای مختلف کشور قرار گیرد. یعنی با ساخت قطعات می توان به سمت تولید تجهیزات بزرگ رفت و از قطعه سازی به سامانه سازی برسیم. که البته آثار این تلاش ها در حال حاضر در همه جای ارتش به خوبی نمایان است.

* چگونه می توان روحیه تلاش، نوآوری و خودباوری را در جای جای جامعه جاری ساخت؟

این مقوله، پر دامنه و چندبعدی است و بسیاری از زمینه های اجتماعی و فرهنگی مستقیم و غیر مستقیم با آن گره خورده اند. عموم مدیران و سازمانها و اقدار گوناگون جامعه به اهمیت این مفاهیم اذعان دارند. با این همه اما کاستی و عقب ماندگی هایی در نهادینه سازی این ارزش ها دیده می شود.

برای تداوم جوشش و ادامه حرکت پر تلاش، نوآورانه و خودباورانه شهید ستاری، و عملی شدن خواست های این شهید، ایجاد یک ظرفیت علمی و عملی می تواند باری کننده باشد و در این راه، نیازمند طرح، برنامه و سازوکار علمی و عملی کارآمد و جنبش نرم افزاری و فرهنگی، برای غلبه بر تنبلی، ایستایی، انفعال، کم سوادی و خودباختگ هستیم.

* شنونده رهنمودهای ارزنده شما برای جوانان این مرز و بوم هستیم

بهترین توصیه ها رهنمودهای فرمانده معظم کل مبنی بر لزوم جدی گرفته شدن نخبگان است. جوان های هوشمند، متعهد و با استعداد قدر خود را بدانند، آنها بزرگترین فرصت و ثروت این کشور محسوب میشوند. برای همه این عزیزان آرزوی موفقیت و برای روح بلند شهید ستاری، علو درجات را از خدای منان تمنا دارم.

اینکه روند خود کفایی تا کجا می تواند پیش برود؟ و آیا میشود در همه حوزه های صنعتی، «سازنده» بود؟ سوال دیگری است. موضوع خرید یا ساخت، یکی از تصمیم های رایج در سیاستگذاری صنعتی است و پاسخ بدان با متغیرهای متعددی همراه است.

در بعد دفاعی - امنیتی، سیاستگذاران باید تصمیم بگیرند که جنگنده مورد نیاز نیروی هوایی را در داخل بسازند یا از هواپیماسازهای

برتر جهان بخرند؟ باید تصمیم بگیرند قطعات مورد نیاز را بسازند یا از شرکت های حرفه ای بازار جهانی بخرند؟ پاسخ به این سوالات و مانند آن در سطح ملی، ملاحظات متعددی دارد در برخی شرایط حتی با داشتن دانش و نیروی انسانی متخصص، ساخت برخی محصولات دفاعی مورد نیاز به دلیل آنکه تولید آنها در مقیاس بالا توجیه اقتصادی ندارد ما را به سمت خرید می برد.

اما چنان چه این خرید با عوارض سیاسی و امنیتی و با وابستگی همراه باشد، چه بسا علیرغم نداشتن توجیه مالی اقدام به ساخت در داخل کنیم. شهید ستاری به خوبی به این دغدغه ها و چالش ها پاسخ گفت. او در عین حال که به خوبی دانش روز دنیا را می شناخت و می دانست هیچ کشوری نمی تواند همه چیز را بسازد و کشورهایی که می خواهند همه چیز را بسازند، محکوم به «متوسط بودن» هستند، آگاه بود که چه بسا هزینه های گزاف منجر به نزول و شکست در سایر ابعاد اقتصادی و اجتماعی شود. اما به خوبی می دانست که قدرت ها، هیچ گاه دانش و فناوری را در اختیار کشورهای استقلال خواه و آزادی جو مانند جمهوری اسلامی ایران قرار نمی دهند و این

هدف گذاری، داشتن برنامه و مدلی مشخص برای ترویج شخصیت و رفتار شهید، ایده پردازی مرتبط با هویت ایشان با درک نیازهای مخاطبین و تحلیل روانشناختی جامعه هدف، تا بفهمیم چه ویژگی های شخصیتی را از الگو انتظار دارند.

برای ترویج و شناخت این شخصیت بزرگ می توان به تدوین و انتشار کتابی جامع به نام شهید ستاری، شامل سخنرانی ها، اطلاعات و خاطرات دریافتی از شهید بزرگوار و از کسانی که از نزدیک با ایشان کار می کردند، اقدام و هم چنین از نقطه نظرات فرماندهان هم عصر ایشان در سلسله مراتب پایین تر و بالاتر در خصوص نحوه مدیریت و فرماندهی ایشان بهره برداری برد.

* راه شهید در مسیر خود کفایی، ساخت و تولید داخلی و توانمندی تا چه اندازه ادامه یافته است؟ برای استمرار و ادامه این مسیر چه رهنمودهایی دارید؟

امروزه آنچه از خود کفایی واقعی و ساخت درونی قدرت بدست آمده بدون تردید حاصل تداوم راه شهیدانی چون ستاری است؛ در این مسیر برای حصول به رشد مطلوب ضمن اهتمام به رفع موانع پیشرفت، بایستی تمرکز تلاشها برای ارتقای دانش و توانمندی علمی و فناورانه باشد موضوعی که شهید ستاری هم بر آن تاکید داشت.

با ادامه راه این شهید بزرگوار و شهیدان دفاع مقدس و عرصه علم، فناوری و دفاعی، امروز به پیشرفت های معناداری دست یافته ایم؛ خود کفایی در تولید تجهیزات نظامی مورد نیاز مانند: ساخت سامانه باور ۲۳۳، هواپیمای کوثر، انواع پهپاد، سامانه های راداری و جنگ الکترونیک، سامانه های پدافند هوایی، سامانه های موشکی. ادوات نقلیه زرهی، موشکهای ضد زره، شناورها و ناوها، زیر دریایی های شبیه سازها و مانند آن بخشی از تداوم تلاشها در این مسیر است. با این حال برای استمرار این مسیر، نباید خود کفایی را سیاسی با دستوری کنیم، بلکه بایستی با تحقیق و تحلیل علمی به نیازها و ظرفیت ها و موانع و مشکلات توجه کرد و با ایجاد همگرایی و هم افقی فکری، علاوه بر تسهیل در عملکرد سلسله مراتب مسئول، زمینه ساز وحدت رویه کشوری نیز بود.

* این که از جایی باید شروع کنیم، سازیم و از دشمن نهراسیم تا چه اندازه در نگاه او پدیدار بود؟

نداشتن هراس از دشمن یک سوال است و

الگوی امروز

گفت و گو با معاون هماهنگ کننده فرمانده کل ارتش

امیر دریادار حبیب‌الله سیاری معاون هماهنگ کننده ارتش جمهوری اسلامی ایران است. فرماندهی که سال‌های دفاع مقدس را به عنوان تکاور نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران حضوری اثرگذار داشته و افتخار آفرینی‌های ارزنده‌ای را به یادگار گذاشته است. از دریادار سیاری، درباره ویژگی‌های شخصیتی، نظامی و فردی شهید ستاری گفت‌وگویی داشتیم که در ادامه می‌خوانید:

* مهم‌ترین عامل در برجستگی و ماندگاری شهید ستاری را چه مؤلفه‌هایی می‌دانید؟

عامل اصلی از خودگذشتگی و ایثار شهید ستاری بوده که ایشان را به فرمانده‌ای توانمند و برجسته در تاریخ این کشور معرفی کرده است. علاوه بر این، سخت‌کوشی و پشتکار مثال‌زدنی این شهید و الامقام است که او را در شمار برترین‌های تاریخ قرار داد. مثلاً وقتی برای گذراندن دوره عملی کنترل رادار به آمریکا اعزام شده بود، وقتی به ایران برگشت رفت و در کنکور سراسری شرکت کرد و اتفاقاً در رشته برق و الکترونیک دانشگاه تهران هم پذیرفته شد. همین فرد، وقتی جنگ تحمیلی آغاز می‌شود، با این که تنها چند واحد دانشگاهی تافارغ‌التحصیلی داشت، به نیروی هوایی بازمی‌گردد و در خط مقدم دفاع از کشور می‌ایستد. یعنی یک فرد دارای دانش، تخصص، انگیزه و استعداد که اتفاقاً یک روحیه بالای ایثار و از خودگذشتگی دارد. این است که نام او در تاریخ این کشور و در یاد مردم قدرشناس کشورمان باقی ماند.

* رفتار، کردار و منش او تا چه اندازه الگوی جامعه امروز است؟

از مهم‌ترین یادگارهایی که از شهید ستاری برای جامعه امروز به جامانده، روحیه نوآوری و خلاقیت او بدون هیچ ملاحظه و محدودیتی بود. ایشان طرح‌ها و ابتکارات زیادی را در سیستم‌های راداری و پدافندی به اجرا در آورد که موجب ارتقای سیستم راداری ایران در دوران جنگ شد. ستاری، بازگشایی بسیاری از حوزه‌ها و بازسازی آن‌ها را با حرکت جهادی انجام داده است دیدگاه‌های بزرگ و فعالیت‌های بی‌همتای شهید ستاری که شب و روز نمی‌شناخت، می‌تواند الگویی برای جامعه و جوانان امروز کشور ما باشد.

همان‌طور که فرماندهی معظم کل مدظله‌العالی فرمودند ایشان حقیقتاً یک نخبه بوده هم از لحاظ فکری، ذهنی، علمی و عملیاتی و هم از لحاظ انگیزه و ایمان و حضور در عرصه‌های دشوار... کارهای بسیار بزرگ و مهم و ارزشمند او باعث دلگرمی در دوران دفاع مقدس و صیانت از کشور شده بود و امروز هم یک درس است برای این که باور کنیم می‌توانیم و هم

یادماندن تاسیس دانشگاه هوایی، به عنوان یادگار بزرگی از ایشان به جامانده است. برای ادامه این مسیر هم باید کارکنان را با اندیشه‌ها و تفکرات شهید ستاری در حوزه خودکفایی و بیرون آمدن از وابستگی و یوغ استعمارگران آشنا کرد. من فکر می‌کنم از مهم‌ترین مزیت‌هایی که راه افتادن نهضت قطعه‌سازی، ساخت هواپیما و ابتکارهای شهید ستاری داشت این بود که یک باور ایجاد کرد. این باور که طراحی و تولید جنگنده‌ها ممکن است و این اقدامات باعث خودباوری کارکنان شده است و الان نیز با الگو گرفتن از فعالیت‌ها و مدیریت جهادی ایشان تولیدات قطعه و ساخت قطعات با قوت ادامه دارد.

* این اندیشه که از دشمن نهراسیم و خودمان برای ساختن از جایی شروع کنیم تا چه اندازه جای ترویج و توصیه دارد؟

شهید ستاری در تحقق این شعار این که از دشمن نهراسیم و خودمان برای ساختن از جایی شروع کنیم بی‌بدیل عمل کرده و این عمل بی‌بدیل ایشان همچنان به اندازه خیلی زیاد جای ترویج و توصیه دارد. در بحبوحه جنگ و فشار اقتصادی کشور علاوه بر تاسیس دانشگاه هوایی، این شهید و الامقام در طول دوران نظامی خود اقدامات بسیار مهم و موثری را نیز انجام داده است که باید همواره ترویج شود و مورد توصیه برای همگان باشد. مدیریت جهادی شهید ستاری در دوران دفاع مقدس زبان‌دهنده نظامیان بوده است یکی از شاخص‌های مهم ایشان در مدیریت، استعدادیابی پرسنل و بکارگیری آنها در مسئولیت‌ها با توجه به توانایی علمی و عملی شخصیشان بوده است ایشان کارکنانش را در اجرای مأموریت‌های سازمانی، همه‌جانبه حمایت می‌کرد، زمان زیادی را با کارکنان می‌گذرانند که این موضوع باعث روحیه بخشی مضاعف بسیاری از کارکنان می‌شد. مدیریت ایشان، یک مدیریت رو به جلو بوده و این موضوع باید با تلاش همه مسئولین و فرماندهان در جامعه جاری و ساری شود.

* اگر رهنمود و توصیه‌ای برای جوانان کشورمان دارید بفرمایید؟

آینده کشور به برکت اهداف، شعارها و حرکت انقلابی جامعه و حضور انبوه نخبگان جوان و حرکت عظیم و پرشتاب علمی و فناوری آغاز می‌شود، آینده‌ای روشن و همراه با پیشرفت و اقتدار و نفوذ روزافزون معنوی در منطقه و جهان خواهد بود. باید زمینه‌ای را برای استعداد‌های جوان در جامعه فراهم کنیم که بتوانند ایده‌هایشان را به عمل تبدیل کنند، کاری که شهید ستاری به خوبی انجام داد. خوشبختانه امروز هم شرکت‌های دانش‌بنیان و جوان‌فعال و نخبه‌ای هستند که در حال فعالیتند و این راه را ادامه می‌دهند. از جوانان و فعالان نخبه انتظار داریم با شعارهای دلسردکننده دشمنان توجه نکرده و با جدیت به دنبال هدف اصلی حرکت کرده و هیچ‌وقت مایوس نشوند همان‌گونه که ستاری و امثال او با جدیت به راهشان ادامه دادند. نخبگی یک نعمت الهی است و باید از خداوند بزرگ شاکر بود. باید به جوانان و نخبگان فعال کشور متذکر شد که این امنیت و اقتدار حاصل تلاش شهدا و سازمان‌های نظامی بوده که همیشه باید قدر دان بود.

این که یادگیریم، یاد بگیریم چگونه می‌شود با دست خالی و از هیچ، یک نیروی هوایی منسجم و توانمند ساخت، چگونه می‌شود بی‌هیچ ادعا و امکاناتی، تغییر ایجاد کرد و ایستاد. برای شناساندن او به جامعه امروز، باید از روش‌ها و ابزارهای متناسب با شرایط و حال زمانه‌ی امروزی هم بهره برد. شناساندن شخصیت والای شهید ستاری در دانشگاه‌ها، سازمان‌ها، مدارس، برگزاری همایش‌هایی برای معرفی ابعاد شخصیتی، اقدامات علمی و فنی و معرفی زحمات و تلاش بی‌شائبه‌ی او، تولید محتوای مستند در قالب‌های مختلف کاری است که می‌شود انجام داد.

* نقش اقدامات شهید ستاری در دوران دفاع مقدس برای صیانت از کشور را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

نبوغ شهید ستاری در سال‌های جنگ تحمیلی موجب شد تا ده‌ها هواپیمای متجاوز در چند عملیات بزرگ منهدم شدند که یکی از مهم‌ترین آن‌ها طراحی شبکه دفاع هوایی در عملیات والفجر ۸ بوده‌ها جنگنده دشمن را زمین‌گیر کرد. فعالیت‌های متعدد در اجرای طرح‌های رزمی و عملیاتی، به قدری نمایان بود که ایشان با همان درجه سرهنگی، شد فرمانده نیروی هوایی و وقتی هم که به سمت فرماندهی نه‌اجا منصوب شد، همچنان راه خودکفایی و آغاز نهضت طراحی و تولید جنگنده‌ها را که شاید در ذهن کم‌تر کسی باور به آن می‌گنجید با چندین برابر قدرت قبلی ارتقا و ادامه داد.

* راه شهید ستاری در مسیر خودکفایی، ساخت و تولید داخلی و توانمندی تا چه اندازه ادامه یافته است؟ برای استمرار و ادامه این مسیر چه رهنمودهایی دارید؟

البته که همین‌طور است و به وضوح می‌شود نقش نوآوری‌ها و تلاش‌های شهید ستاری را در جامعه دید. مثلاً: از جمله خدمات ایشان، زیرساخت اساسی و به

امید توانایی

فیلم «منصور» چگونه ساخته شد؟

دستور قرار دادند که عنوان آن، پروژه اوج ۱۱۰ بود. موقعی که برای اولین بار با آقای سمردی درباره ساخت مستند صحبت کردیم قرار شد من به عنوان محقق و مشاور در این کار حضور داشته باشم و نویسندگی و کارگردانی هم به عهده آقای سمردی باشد.

در جریان نوشتن و اجرای این مستند آقای سمردی با دوستان مختلفی از کارگردانان و افراد مشورت می کردند. در پایان کار، دوستان مادر مؤسسه وزین و خلاق اوج به آقای سمردی پیشنهاد ساخت یک فیلم سینمایی و نه یک مستند در این باره را دادند. سیواش بامن طرح موضوع کرد من هم از این پیشنهاد بسیار استقبال کردم و در نهایت با پیشنهاد سازمان اوج شکل نگارش فیلمنامه و اجرای کار تغییر کرد. و حالا با گذشت سه سال پس از اتمام کار، عنوان فیلم از «اوج ۱۱۰» به «منصور» تغییر نام پیدا کرد. و برپرده سینماهای جای گرفت. در جریان این پروژه با شهید ستاری آشنا می شویم که تبلور عشق به خدا و انقلاب امام و رهبری و ایران بود. فیلم منصور، برشی از زندگی سراسر تلاش ابتکارات و مجاهدتها و داستان قهرمانی است که مایوس سازها مشکلات و کمبودهای زمانه و حتی رویکرد برخی مسئولین وقت او را به عقب نشینی و انداخت که بگوید به من ارتباطی ندارد نمی توانیم و نمی شود بلکه با امید و توکل اعتقاد به «ما می توانیم» تلاش کرد. قهرمان های ملی ما شهید ستاری، شهید حسن طهرانی مقدم، حاج قاسم سلیمانی و تک تک شهدای ما همچون کاظمی ها، بروجردی ها، دستواره ها و همت ها و سعید طوقانی ها هستند. دنیایی از قهرمانان واقعی و اسطوره جلوی ما است اما متأسفانه کم کاری ها، و خواب آلودگی متولیان امر باعث شده که این اسطوره ها و نمادهای «ما می توانیم» در جامعه مغفول بمانند و جوانان ما به سمت اسطوره های دروغین غربی بروند. ما اسطوره های بزرگی داریم مثلاً شهید سعید طوقانی پهلوان کوچک ایران که اسطوره خوبی برای نوجوانان و جوانان ما می تواند باشد. چرا راجع به این ها تولید محتوا نمی کنیم؟ جا دارد از سازمان سینمایی اوج تشکر کنم که همت کرد و صادقانه و مخلصانه پای کار آمد.

در مورد حاشیه حذف بخش های مربوط به آقای هاشمی از این فیلم باید بگویم حذف این سکانس به اثر لطمه می زند. آقای هاشمی نقش مثبتی در جریان فیلم داشت. من نمی دانم چرا خانواده مرحوم هاشمی با آن مخالفت کردند. آقای هاشمی از شهید ستاری حمایت و همراهی می کند. فکر می کنم اگر آقای هاشمی در قید حیات بود مخالفتی با نمایش این صحنه نداشت و نمی گذاشت نقشش از «منصور» حذف شود. روحیه آقای هاشمی طوری بود که با ابتکارات و نوآوری ها همراه بودند. من به عنوان علاقمند به آقای هاشمی وقتی این فیلم را دیدم برداشت منفی چه از نظر محتوا و چه از نظر شاکله کار نکردم. «امید» بالاترین موهبت برای انسان هاست. داشتن امید و توکل و تلاش باعث عبور انسان از سختی ها نامالیما و مرارت های زندگی است. هر فرد، جامعه و ملتی که امیدش را از دست بدهد نابود می شود. این فیلم به ما نشان می دهد که چگونه در اوج گرفتاری ها، امیدواری منجر به پیروزی می شود. اگر جوان ها می خواهند ببینند که اعتقاد و امید چگونه می تواند ثمر بخش باشد باید این فیلم را ببینند.

خودم و همکاران نشر پیام (ماهنامه فناوری نوآوری) و داوطلبانه حاضر به بدون چشم داشتی سایتی را برای شهید طراحی کنیم و اطلاعات مستندات شامل عکس ها و فیلم های پراکنده ای که از ایشان وجود دارد در سایت جمع آوری و عرضه کنیم. وی پذیرفت و این موجب شد تا من در ساعات های غیر اداری و اوقات فراغت به بیشتر در باره این شهید تحقیق و بررسی کنم. اطلاعاتی و مستندات از آقای دکتر درخواست کردم و نیز مجموعه ای از مدارک به من دادند. آرام آرام دیدم مستنداتی که دارم ظرفیتی فراتر از یک سایت دار و همین باعث شد تا در فکر کار ویژه ای در باره شهید بیدفتم. من در طول تحقیق دریافته بودم شهید ستاری انسانی شجاع خلاق، مبتکر و ایران و اسلام دوست، نویسنده رسانه ای و عاشق اهل بیت و بسیار پر کار بوده است. از سویی هم ابتکاراتی در جنگ و طول دفاع مقدس و جهاد خود کفایی داشته و با همین ابتکارات در زمینه اداراها و پدافند هوایی در طول عملیات والفجر هشت طرف یک هفته، هشتاد فرزند هواپیماهای فوق پیشرفته آن زمان را ساقط کرده بود.

در دومین و سومین سالگرد شهید هم بیشتر با دوستان و هم زمان ایشان آشنا شدم. در این مراسم ها ویژه نامه هایی را برای معرفی این شهید آماده و منتشر کرده بودیم. اتفاقاً با اسم «منصور» در همین ایام به دوست خوبم سیواش سمردی که سابقه همکاری در چند کار مستند را داشتیم پیشنهاد ساخت یک فیلم مستند درباره یکی از مقاطع زندگی شهید را دادم که به نحوه ساخت اولین سری جنگنده ها معروف به پروژه «اوج ۱۱۰» که به هواپیمای آموزشی پرستو، جت آموزشی و جنگنده اذرخش مربوط بود.

شهید ستاری در طول فرماندهی خود یک هواپیمای سبک آموزشی به نام «پرستو» و یک جت آموزشی را با هدف بکارگیری در آموزشی های در نیروی هوایی ساختند. هم زمان هم در کنار کار بر روی تعمیرات اساسی و اورهال هواپیمای جنگنده و پروژه ۱۰۰ فروندی ساخت هواپیمای جنگنده اذرخش را در

فیلم سینمایی «منصور» به کارگردانی سیواش سمردی و تهیه کنندگی جلیل شعبانی از تولیدات سازمان هنری رسانه ای اوج است که از اواسط پاییز اکران خود را در سینماهای سراسر کشور آغاز کرد. این فیلم برشی از زندگی شهید منصور ستاری فرمانده نیروی هوایی ارتش است. به همین بهانه، پرویز کرمی مشاور و مسوول تحقیق و پژوهش فیلمنامه این فیلم، نکاتی درباره آن بیان کرد:

آشنایی من با شهید منصور ستاری به همکاری من با فرزندان ایشان، دکتر سورنا ستاری معاون علمی فناوری رئیس جمهوری در دولت پیشین برمی گردد. وقتی دکتر ستاری در سال ۱۳۹۲ به معاونت علمی آمدند من برای اولین بار با ایشان آشنا شدم. هر چند به دلیل سابقه حضور در جبهه، شهید ستاری را به عنوان فرمانده پدافند و نیروی هوایی که در یک سانحه هوایی به شهادت رسیده می شناختم و از زبان جمعی از فرماندهان نیروی هوایی نیز شنیده بودم که ایشان یکی از فرماندهان خوب و برجسته پدافند و نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران بوده است.

برخی جلسات و اتفاقات منجر به این شد که شناخت بیشتر و عمیق تری از سرلشگر شهید منصور ستاری پیدا کردم. دی ماه سال ۱۳۹۲ به همراه دکتر ستاری برای نخستین بار در مراسم سالگرد شهید ستاری در دانشگاه نیروی هوایی که توسط نیروی هوایی و پدافند هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران با حضور جمعی از فرماندهان هم رده و سابق نیروی هوایی و هم زمان شهید برگزار شده بود شرکت کردم. در آن مراسم به غیر از خاطرات و ذکر سجایای شهید، چند کلیپ هم از مستند شهید ستاری که آقای «محمدعلی فارسی» از روی زندگی ایشان ساخته بود پخش شد و من تازه با فردی آشنا شدم که جامعه از توانمندی های ابتکارات و خدماتش بی اطلاع یا کم اطلاع بود و می توانست الگوی خوبی برای جوانان خوب کشور باشد در راه بازگشت از مراسم به آقای دکتر سورنا ستاری گفتم

فراموش ناشدنی

گفت و گو با فرمانده نیروی هوایی ارتش

* چه یادگارهای ماندگاری از این شهید بزرگوار و فعالیت‌هایشان در ذهن‌تان است که می‌توانید برای ما بازگو بفرمایید

من مهم‌ترین و جوه مانای شهید ستاری را در ایثار و از خودگذشتگی ایشان دیدم. از فداکاری‌های ایشان در دوران جنگ بسیار شنیده‌ایم اما این انسانیت و از خودگذشتگی که در رفتار و کردار او به عنوان یک فرمانده بود، مثال زدنی است؛ در

* رفتار و دیدگاه شهید ستاری، تا چه اندازه، الگوی جامعه امروز است؟

حتما خدمات، دانش و رویکرد این فرمانده نامدار که با لیاقت، کاردانی و شایستگی که از خود نشان داده بودند و در بهمن ماه سال ۱۳۶۵ با درجه سرهنگی به عنوان فرماندهی نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران منصوب و تا هنگام شهادت، عهده دار این مسوولیت بودند، می‌تواند

امیر سرتیپ واحدی فرمانده نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران، که از خلبانان تیزپرواز دفاع مقدس است و در این دوران فرصت و تجربه شهید ستاری را داشته، از ویژگی‌های منحصر به فرد این شهید و الامقام می‌گوید.

پاسخ‌های فرمانده نهجا را در گفت‌وگو با «منصور» در ادامه می‌خوانید:

* شهید ستاری چگونه عمل کرد که باعث شد که ماندگار شود و هنوز هم بعد از گذشت سه دهه از شهادتش، جایگاه ماندگار در نهجا، مردم و جامعه داشته باشد؟

در پاسخ به این سوال، شاید بهتر است به بخش‌هایی از بیانات خود شهید اشاره داشته باشم؛ ایشان در جایی گفتند «اگر فردی در جمهوری اسلامی ایران بخواهد مسوولیت داشته باشد، نباید ناز پرورده باشد... در برابر دنیایی که روبه روی ما قدم علم کرده، باید قوی بود؛ اراده باید قوی باشد و جوان‌ها باید از پیرها بیاموزند و کار بفهمند.»

من فکر می‌کنم مهمترین خصیصه ستاری همین بود این که رنج را چشیده بود. در سختی و رنج بزرگ شدن، برای سیستم مدیریتی کشور بسیار مفید است. این رنج، راه و رسم تازه‌ای را به او آموخته بود؛ روی پای خود ایستادن را.

خود کفایی چیزی بود که امیر سرلشکر ستاری می‌شناخت و تربیت شده‌ی این منش و مکتب بود. امام عزیز ما و انقلاب اسلامی هم چنین نگاهی داشتند. این که چگونه می‌شود با خود کفایی، بشر را از زیر یوغ دیگران بیرون آورد. شما به وصیت نامه حضرت امام خمینی (ره) که توجه می‌کنید، متوجه می‌شوید، چقدر روی این بخش حساس هستند می‌فرمایند باید روی پاهای خودتان بایستید همین ویژگی شهید ستاری هم بود که او را نزد امام خمینی (ره)، رهبری و مردم عزیز ساخت؛ این شهید بزرگوار فرماندهی ایثارگر، کاردان، شجاع، انقلابی و ولایت مدار و به عبارتی یک نابغه نظامی بود.

عملیات خیر وقتی نیروهای ایران در محاصره بمباران شیمیایی بودند، ایشان ماسک خود را تقدیم به پیرمردی کردند که راننده لودر بود؛ این اقدام شهید بزرگوار جان رزمنده بسیجی را نجات داد اما بر اثر آن، ایشان تا زمان شهادت از شامه بویایی بی بهره شدند، هر چند که سعی کردند این موضوع را مخفی نگه دارند. این تنها شیمی از عطر دل‌نشین فداکاری‌های شهید ستاری است البته.

پس از جنگ هم شهید ستاری در سال‌های پس از جنگ، آنچه از آموخته‌های خود داشت را صرف توسعه کیفی نهجا کرد. تأسیس دانشکده پرواز (خلبانی) این آرزوی دیرینه هر ایرانی وطن پرست و کارکنان نیروی هوایی از جمله کارهای این شهید گران‌مایه بود. ستاری زمینه‌ای فراهم کرد تا نخستین گروه از دانشجویان خلبانی، سال ۱۳۶۷ وارد دانشکده پرواز شوند.

او سعی کرد تا کمبود منابع مالی نیرو را با بومی سازی صنعت هوایی جبران کند؛ هم‌اکنون نیز

الگوی بسیار مناسبی برای فرماندهان، مسئولین و جوانان امروز باشد. اما آن‌چه که ضروری به نظر می‌رسد، معرفی و شناساندن چنین الگوهایی به جامعه است. باز نشر و انعکاس ویژگی‌های فردی، نظامی و رفتاری این شهید و الامقام، مانند همین کاری که الان صورت گرفته، می‌تواند ایشان را الگوی عملی جوان این نسل کند.

* خوب به نظر شما این الگوسازی چگونه باید صورت بگیرد؟

انجام پژوهش‌های کتابخانه‌ای و میدانی، احصاء ابعاد و مولفه‌های شخصیتی ایشان در حوزه‌های سبک فرماندهی و زندگی شخصی به عنوان یک مدیر جهادی و مبتنی بر آن، الگوسازی محورهای تبیین شده در قالب الگوی معرفتی رفتاری این شهید بزرگوار و تولیدات محتوایی در قالب‌های مختلف، آن گونه که هم جامعه‌فهم و هم علمی و مبتنی بر حقایق باشد، می‌تواند به معرفی این الگوی و سایر الگوهای والای ما کمک کند.

بدل به عمل

امیر دریادار شهرام ایرانی*

پیش قراول هر اقدام تحول آفرین، اراده و خواست قلبی و ذهنی است. این که یک اراده یک ظرفیت بالفعل را به یک ظرفیت بالقوه تبدیل شود، نیازمند یک عزم راهبردی هستیم. امروز به برکت شهیدانی چون امیر سرلشکر منصور ستاری، آموخته‌ایم چگونه ایده و اندیشه را به مدد یک تفکر راهبردی به عمل تبدیل کنیم.

شهادت همه ما همه الگوهای ارزنده در حوزه خودشان هستند و شهید ستاری نیز یکی از شهدای ارزشمند و الگوی

مادر حوزه دفاع هوایی است. این شهید و الامقام منشأ تحولات بسیار و نوآوری‌های ماندگاری در این حوزه بودند. این فرمانده آسمانی به عنوان فرماندهی تاریخ‌ساز است که به برکت تلاش‌های ایشان و سایر شهدای انقلاب، دفاع مقدس و پس از آن و به حرمت خون این شهید، توانسته‌ایم به جایی برسیم که این ظرفیت بالقوه، بالفعل شده و منویات مقام معظم رهبری، اقتدار و صیانت از تمامیت ارضی کشور محقق بشود.

مبنای حرکتی ما امروز دقیقاً انتظارات این شهید و الامقام و فرمانده معظم کل قوا است که همواره بر استفاده از توانمندی داخلی تأکید داشتند. موضوعی که شهید ستاری در طرح‌ها، پروژه‌ها و عملیات گوناگون، به ویژه در بخش پدافندی، ساخت قطعه‌ها و تجهیزات بر آن اهتمام ورزید و اراده و خواستن را به یک کار عینی و ملموس رساند. اگر صحبت از ولایت‌مداری می‌کنیم، باید در عمل این موضوع را نشان دهیم، اگر از وطن دوستی و تلاش برای استقلال و ایستادگی و خودکفایی می‌گوییم، باید در فعالیت‌هایمان نمایان‌گر عزم و اراده برای رسیدن به آن باشیم. همان‌گونه که ستاری عزیز و بسیاری از شهدای گران قدر ما بودند.

امروز در عمق راهبردی زمین، هوا و دریا و در لبه‌های دانش حرکت می‌کنیم میراث گران‌بهایی است که جوانان ما با تکیه به خدای متعال، توجه به تأکیدات رهبری معظم له و الگوگیری از مسیر حرکتی، اندیشه‌ای و عملی بزرگانی چون ستاری، از ظرفیت خود برای به عمل رساندن علم و اراده خود استفاده کنند. روح شهید ستاری و یاران گرامی ایشان در نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران گرامی باد و راهشان پر رهرو.

* فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران

حقیقت را به خوبی می‌دانست.

اصلاً طبیعت زندگی بشر و جریان امور زندگی این است. علم، عزت می‌بخشد. علم سلطان است و ستاری این را به خوبی می‌دانست. اصلاً برای همین بود که مدام بر خود کفایی تأکید می‌کرد و شبانه روز، بر آن اهتمام می‌ورزید.

تأکید مقامات ایران اسلامی هم این است، ما هیچ وقت نباید زیر یوغ دیگران باشیم و برای کسب استقلال، هویت و شخصیت، توقع امنیت و رفاه، باید نهر اسید و خوداتکا و با دانش بود تا بتوانیم در سطح جهانی حرفی برای گفتن داشته باشیم و مقتدرانه عمل کنیم. و حتماً این مهم باید در سطح جامعه فرهنگ سازی و نهادینه شود

* خلاقیت و نوآوری را در نگاه، طرح‌ها و ابتکارهای شهید ستاری چگونه می‌بینید؟

خلاقیت و نوآوری سازمان یافته با محوریت علم و دانش همواره در پاسخ به سئوالاتی تجلی می‌یابد که با چگونگی و چرایی آغاز می‌شوند؛ بنابراین می‌توان آن را در سه سطح فهم، بینش و نگرش بیان، پیاده سازی و در جامعه سازی و جاری ساخت فهم حاصل سازماندهی اطلاعات با قواعد معین دوم بینش که همان توانایی تبدیل فهم به مهارت و قابلیت و نگرش که توانایی بهره برداری از بینی در جا و مکان مناسب خود است. سه بعد مهمی که در شهید ستاری تجلی یافته بود.

بسیاری از پیشکسوتان و متخصصان نظامی، معتقدند در دورانی که رژیم بعث از قدرتمندترین تجهیزات آفندی اهدایی از سوی دشمنان غربی برخوردار بود، رادارها و سایت‌های پدافندی ما را مورد هدف قرار می‌داد، آن هم در شرایطی که تأمین تجهیزات نظامی جدید برای کشورمان امری تقریباً ناممکن به نظر می‌آمد، اگر ابتکارهای بزرگانی چون شهید ستاری نبود، قطعاً راه دفاع هوایی کشور مسدود می‌شد. ایجاد شبکه ای منسجم و هماهنگ از رادارها که صدها رادار کوچک و بزرگ را شامل می‌شد، ایده نوآورانه‌ای از شهید ستاری بود که موجب شد ضمن کاهش هزینه‌ها، رود دفاع هوایی کشور دچار خلل نشود در عملیات بزرگی مانند فتح‌المبین و بیت المقدس، استفاده از سامانه پدافند هوایی هنگ، برای نخستین بار و به ابتکار شهید ستاری، به صورت مستقل عملیاتی شد.

جوانان، نخبگان و فعالان فناوری کشور را به فکر ژرف‌ر عملکرد شهید ستاری و فرمایشات مقام معظم رهبری که مبتنی است بر آموزه‌های قرآن توصیه می‌کنم. منشأ و اساس فعالیت‌های شهید ستاری، تحقیق و پژوهش و عمل بود چرا که می‌دانست سرچشمه توانمندی و تولید است.

منش و الگوی رفتاری این فرمانده فقید همچنان ادامه دارد و همه فرماندهان نیروی هوایی نه‌جا پس از ایشان، رویکرد توسعه کمی و کیفی نیروی هوایی الهی را به جدیت مبتنی بر خودکفایی و خوداتکایی با شعار ما توانستیم با جدیت دنبال می‌کنند.

* نقش لاو را در عملیات و در جریان دفاع مقدس چگونه ارزیابی می‌کنید؟

شهید ستاری با نگاهی خوبی که از کارکرد سامانه‌های پدافندی و جزییات آن داشت، همچنین شناختی که از شرایط جغرافیایی و اقلیمی منطقه تبرد به دست آورده بود، توانست راه تازه‌ای را فراروی دفاع هوایی کشور باز کند بنابراین باید گفت تأمین وسایل و تجهیزات با بهره‌گیری حداکثر از منافع موجود داخلی و با تکیه بر اهداف خودکفایی کشور یکی از مهم‌ترین اقدامات این فرمانده فقید بود.

سازماندهی نیروی انسانی متعهد و بیش از همه خوداتکا و خودپور در پروژه‌های توسعه‌ای و پیشرفت را از دیگر اقدامات شهید ستاری می‌توان برشمرد.

اما شاید بتوان یکی از شاهکارهای شهید ستاری را در نبرد فاو دانست؛ عملیاتی که جدای از پیروزی پستی زمینی شاهکار پدافندی ایران نیز بود؛ شهید ستاری و تیمش در این نبرد نفس‌گیر، حدود ۷۰ فروند جنگنده عراقی را ساقط کردند

بومی سازی صنعت هوایی از طریق ایجاد بستر لازم با تشکیل مجتمع اوج نیروی هوایی الهی و توجه ویژه به جهاد خودکفایی و ساخت داخلی، زمینه‌ساز بروز استعدادها و خالق ترندنت منی همچون کوثر، صاعقه، آذرخش و هواپیماهای دیگری شد که هم‌اکنون با افتخار می‌توان گفت ایران یکی از کشورهای قدرتمند در حوزه هوایی و توانمند در ساخت هواپیمای ملی است.

* چه چیزی باعث شد که ستاری چنین جایگاه و توانمندی پیدا کند که او را متمایز کرد؟

تأکید مقام معظم رهبری در اکثر فرمایشاتشان، دانش فناوری و کسب علم است. موضوعی که شهید منصور ستاری، آن هم در یک ساختار نظامی به شدت باور داشت و بر به واقعیت پیوستن‌اش اهتمام می‌ورزید. به فرموده رهبر معظم انقلاب، اساس و پیش‌نیاز رسیدن به اقتدار، کسب علم است. حقیقت کشوری که دستش از علم تهی است نمی‌تواند توقع عزت، توقع استقلال، هویت و شخصیت، توقع امنیت و توقع رفاه داشته باشد. شهید ستاری نیز این

فاتح تقدیر

چند سند تازه

ندتا پیش می آید فردی، در تمامی مراحل که در مسیر رسیدن به اهدافش پشت سر می گذارد، بتواند از اثر مندی و تمایز برخوردار باشد. فرازها و نشیبهای گوناگون ممکن است او را از حرکت در مسیر رسیدن به هدف دور کنند یا تغییراتی را در آرمانها رقم بزنند. رسیدن به هدف یک موضوع است و با چه کیفیت و شکلی به آن دست یافتن موضوعی دیگر. این که از ابتدا تا انتها، کارهایی انجام بشود که یاری گر دیگران باشد، تحولی ایجاد کند یا اثری مثبت از این طی طریق به جا بگذارد، کاری است که بر آمدن آن در دید بزرگان است. شهید منصور ستاری، تلاشی که در مسیر پر پیچ و خم رسیدن به اعتلا و اثر گذاری پشت گذاشت چنین کیفیتی داشت و از رده به جا مانده قدمهای او نهالهایی روید که هر کدام اکنون در ختی سترگ و سرسبز در جاده توانستن هستند. این را به گواه تقدیرهایی که فرماندهان و بزرگان نظام و تاریخ از او داشتهاند می توان به خوبی دریافت. به همین بهانه، از میان گواهان پر شمار بر توانمندی او، سه تقدیر نامه از ۳ فرمانده شهید ستاری در ۳ مقطع مختلف از زندگی این فرمانده ستودنی که هر یک، نشان دهنده اثر گذاری او در مراحل گوناگون زندگی است، برای نخستین بار در این ویژه نامه در مقابل دیدگان مخاطبان قرار می گیرد. سه تقدیر نامه ای که هر یک، داستانی جذاب، آموزنده و شگفتی آفرین در پس خود دارند که شنیدنشان خالی از لطف نیست.

۱. گرامبخش زمستان همدان

ستاری جوان، بعد از گذراندن موفقیت آمیز دوره رادار در ایران و به دنبال آن، دوره تکمیلی افسر کنترل شکاری در آمریکا، می ۲۰۰۰، ایستگاه شماره ۳ رادار سوباشی از سری رادارهای آمریکایی نصب شده در ایران، محل خدمت اوست.

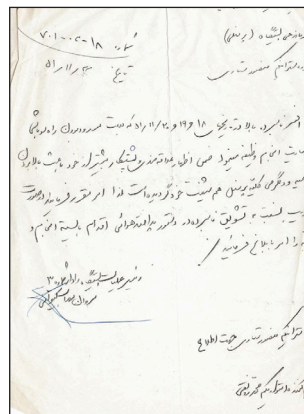
زمستان سال ۱۳۵۱ برف سنگینی در منطقه سردسیر همدان به خصوص منطقه کوهستانی سوباشی بارید، به طوری که راه آمد و شد به ایستگاه راداری و ارتفاعات سوباشی حتی با وسایل سنگین هم فراهم نبود و به علت نامساعد بودن آب و هوا و نبودن دید کافی، امکان استفاده از هلی کوپتر هم وجود نداشت. راداری های سوباشی نگران بودند و به دنبال راهی برای تردد و ایجاد امکان عبور از گرند.

منصور جوان در استفاده از ادوات سنگین راه هم دستی بر آتش داشت، با تلاش و خلاقیتش گرامبخش مسیر سرد و یخ بسته گردن سوباشی می شود. سروان ستاری در این شرایط، به کمک راننده بلدوزر مخصوص برف رومی می رود که حضورش برای چنین روزهایی پیش بینی شده بود اما حجم سنگین برف چیزی بود فراتر از انتظار. راننده و اپراتور بلدوزر برف پاکن جاده سوباشی، به دلیل دید اندک و مه آلود بودن مسیر، به تنهایی

توان باز کردن مسیر را نداشت، ستاری همراه او می شود و به راننده او کمک می کند تا راه باز می شود. راننده بلدوزر از او تشکر و آرزوی موفقیت می کند گرچه در آن زمان تصور نمی کرد این جوان مهربان، روزی در بالاترین جایگاه نیروی هوایی یعنی فرماندهی منصوب شود و در سال های بعد هم، ستاری باز به کمک او بیاید.

این تلاش شهید ستاری که سرچشمه یافته از روحیه تواضع، تلاش برای آبادانی و شوق تحول آفرینی بود، از دید شاهدان همسنگران، فرمانده وقت دور نمی ماند و فرمانده ایستگاه راداری سوباشی، به توصیه معاون عملیاتی وقت ایستگاه از ستاری تقدیر به عمل می آورد.

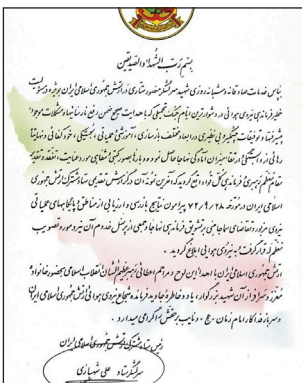
سال های پس از این روز سرد، راننده بلدوزر که حال دوران بازنشستگی را سپری می کند و فرزندش در دفاع مقدس، به درجه جانبازی نائل آمده بود و از ناحیه نخاع دچار آسیب شده، نیازمند یاری می شود. سال ۱۳۶۶ به شهید نامه ای می نویسد و با یادآوری روزهای سرد سوباشی، دست گرم افسر جوان دیروز و فرمانده تجربه مند امروز را تقاضا می کند. سرهنگ ستاری فرمانده نیروی هوایی هم که آن روزها را به خوبی به یاد داشت، در نامه ای پاسخ گلستانی را بان گرمای همیشگی و مهربانی پاسخ می گوید و دستورات لازم برای کمک و حمایت از این همراه سال های نه چندان دور را صادر می کند.

۲. گواه آگاه شجاعان

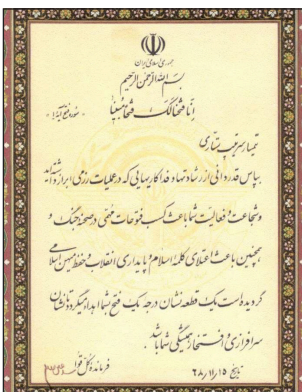
برابر دستورالعمل های ستادی در ارتش و به طور کلی در نیروهای مسلح، عملکردهای مختلف و نیروها به صورت سالانه مورد ارزیابی و پایش قرار می گیرد و اقدامات ارزنده، تلاش ها و افتخار آفرینی ها تقدیر می شود. بازرسی ها به صورت سالانه توسط ستاد مشترک ارتش تحت عنوان بازرسی سیستماتیک از پایگاه ها، مناطق و گروه ها توسط ستاد بالاتر از نیروی مربوطه، به شکل تخصصی، بدون اطلاع قبلی و در قالب تیم های اعزامی انجام می شود و نتایج ارزیابی ها پس از تجزیه و تحلیل های تخصصی، به اطلاع فرمانده ارتش، ستاد مشترک و فرماندهی معظم کل قوا می رسد. این بازدید سیستماتیک بسیار حائز اهمیت و زمینه ساز انتصابات، جابه جایی ها و برکناری ها است. عملکردهای نیروی هوایی در سال ۱۳۷۳ به طور دقیق مورد بررسی قرار گرفته و نتایج به اطلاع فرماندهی ستاد مشترک ارتش و مقامات بالاتر رسیده است. با توجه به

عملکردهای بسیار خوب نیروی هوایی، عملکردهای فرمانده نیرو و سایر همراهان ایشان، شایسته قدر دانی و تشویق شناخته می شود. قرار است بهمن ماه همین سال، از فرماندهان و همراهان او تقدیر شود اما سانسهای دلخراش، آتش بر لوح دل های زند امیر سر لشکر منصور ستاری در حادثه تلخ سانحه هواپیمای حامل جمعی از فرماندهان در پانزدهم دی ماه ۱۳۷۳، به آرزوی دیرینه اش می رسد و اجر جزیل را از معبود دریافت می کند. هشتم بهمن ماه همین سال با حضور فرماندهان برجسته لشکری، لوح تقدیری به امضای رئیس وقت ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران به پاس عملکرد و تلاش های این فرمانده فقیه به خانواده این شهید و الامقام اهدا می شود

۳. نشان فتح فاتحان

«فتح»، نشان درخشانی است که به دست مقام معظم رهبری بر سینه تعدادی از فرماندهان عالی رتبه و شجاع جمهوری اسلامی ایران خوش نشسته است. دوازدهمین سال پیروزی انقلاب اسلامی و در تاریخ ۱۵ بهمن سال ۱۳۶۸، تنی چند از فرماندهان و نیروهای برجسته و فداکار ارتش و سپاه افتخار در یافت نشان فتح از دست حضرت آیت الله خامنه ای فرمانده کل قوا نائل شدند. امیر سر لشکر ستاری نیز با توجه به رشادت ها و شجاعت هایی که در دوران دفاع مقدس، ارمان نظامی اعتلا و اقتدار جمهوری اسلامی ایران ساخته بود، به شایستگی توانست نشان درجه یک فتح را از حضرت آیت الله العظمی خامنه ای دریافت کند. نشان فتح که از جمله نشان های نظامی جمهوری اسلامی ایران است، به عنوان سپاسگزار و قدر دانی از عزیزانی که خدمات بزرگ و ارزنده در طول جنگ از خود نشان داده اند، اعطای می شود.

خواهان نوآوری

رفت و مردانگی و درستکاری ایشان در تمامی بخش‌های همراهی‌ام با ایشان، شد درس زندگی من و به جرأت می‌توانم اذعان کنم تا کنون کسی رو مثل شهید منصور ستاری، ندیدم و نخواهم دید.

تا سال ۱۳۷۱ در خواست کردید با ۲۳ سال خدمت بازنشست شوم یا اداره بازگردم چون فضای کار در شورا وجود نداشت. از شهید ستاری درخواست کردم و با موافقت دکتر روحانی به نیرو بازنشستم و تیرماه ۱۳۷۱ بازنشست. در ماموریت‌ها، برنامه‌ها و رویدادهای مختلفی همراه با شهید ستاری بودم. به عنوان فرمانده نیروی هوایی به فرمانداری تهران مصاحبه ای با شهید ستاری که درجه سرهنگی بود و توضیحات را ارائه دهند. با من تماس گرفتند و

عصر به دفتر فرمانداری رفتیم و ایشان تا پاسی از شب بدون نوت و از حفظ مطالب را بیان و آمریکا را محکوم کردند. فرمانده فقید نهجا، موقع کار فرد قاطعی بود و نظم یکی از اولویت‌های اصلی ایشان. نیروی هوایی را چندین گام به جلو برد به طوری که انسجام در تدارکات و تربیت نیروی انسانی کاری کارستان کرد. بر تمامی بخش‌های مربوط به نیروی هوایی تسلط و توجه داشت و تک بعدی نمی‌نگریست به طوری که حتی دستی بر آتش طراحی لباس داشت. علاوه بر تسلط بر مسائل فنی و نظامی، صحبت‌های شهید ستاری، درس زندگی بود و به جرأت می‌گویم که فیلسوف تر از ایشان ندیدم.

نام‌اش ماندگار باد و یادش گرامی.

* مسوول دفتر فرماندهی پدافند هوایی در دوران دفاع مقدس

ظاهر و شعار، بلکه در عمل شهید منصور ستاری مشاهده و لمس کردم.

به خاطر دارم در ماموریتی همراه با شهید منصور ستاری که آن زمان درجه سرهنگی و فرماندهی نهجا را بر عهده داشت، به ایستگاه رادار بابل سر عازم شدیم. خودروی بنز ۵۰۰ سازه‌مانی را در مأموریت استفاده می‌کردیم. جالب این که جز در اندک مواردی، شهید ستاری اغلب خودشان رانندگی می‌کردند. در راه بازگشت و هنگام عبور از گردنه‌های هراز، به ناگاه کوه دچار ریزش شد و تصور می‌کردم هر لحظه ممکن است انبوهی از سنگ‌های ریز و درشت روی سرمان آوار شود. ترسیده بودم و به شهید ستاری هشدار دادم، ایشان مسلط و با آرامش، به من اطمینان دادند که به سلامت عبور خواهیم کرد؛ خدا یار ما بود و همین گونه هم شد. در مسیر عبور از این گردنه سنگی به سقف ماشین بر خورد کرد که عملاً در آن شرایط دشوار و حجم آوارها که در کسر از ثانیه جاده پشت سرمان را پوشاند، اجتناب ناپذیر بود.

شهید ستاری به من گفتند اشکالی ندارد و وقتی رسیدیم تهران به من فرمودند ماشین را صبح به تعمیرگاه ببر. تعمیرگاهی که از آشنایان بود، هزینه تعمیر ماشین را اعلام کرد و من به اطلاع شهید ستاری رساندم. شهید ستاری گفت ماشین را بده تعمیر کنند اما اگر امکان دارد، هزینه را دوماهه پرداخت می‌کنم. تعمیر کار پذیرفت و هنگامی که ماشین را تحویل گرفتیم، شهید ستاری به من گفتند من مبلغی را به عنوان پس انداز در بانک سپه دارم؛ برو از بانک بگیر و حقوق این ماه را هم بگیر و به تعمیر کار بپرداز تا ماه آینده، باقی مانده را پرداخت کنم. من به ایشان گفتم نیازی به این کار نیست و هزینه تعمیر ماشین را از تنخواه پرداخت می‌کنیم. ایشان نپذیرفتند. من اصرار کردم و گفتم اما این اتفاق حین ماموریت افتاده است. شهید ستاری گفت اگر دقت بیشتری به خرج داده بودم شاید این اتفاق نمی‌افتاد و بنابراین مقصر من هستم.

این منش و رفتار شهید ستاری، درس بزرگی به من آموخت؛ این که درستکاری و انسانیت، جایگاه نمی‌شناسد و آن جا بود که در یافتن این مرد تا چه اندازه فردی راستین و با تقواست.

سروان بازنشسته مسعود بدایعی*

سال ۱۳۴۸ قرار شد با دو تن از دوستانم به خدمت سربازی برویم اما وقتی اتفاقی فراخوان استخدام در نیروی هوایی را دیدم، مسیر تازه‌ای در زندگی من رقم خورد. برای استخدام وارد نیروی هوایی شدم و این امر شد زمینه‌ساز شناخت بزرگ‌مردی که نام و یادش ماندی است در تاریخ. بهمن ماه ۱۳۴۹ به دزفول منتقل شدم و در این پایگاه، کار با توپ‌های اورلیکن و بخشی از فعالیت‌م و انجام امور دفتری، بخش دیگری از فعالیت‌های من را شکل می‌داد.

سال ۱۳۵۲ اما با انتقالم به تهران و حضور در معاونت عملیات پدافند هوایی، فصلی تازه در زندگی‌ام رقم خورد و حضور در همین دفتر مقدمه آشنایی من با فرمانده تکرار نشدنی، شهید منصور ستاری بود. از این دوره به بعد یعنی از زمان بازگشت شهید ستاری از آمریکا به کشور، تا زمان فرماندهی ایشان در نیروی هوایی را همراهشان بودم. ایشان در سال ۱۳۶۵ مسئولیت معاونت عملیات پدافند نیروی هوایی را عهده‌دار شد و از این جا بود که همراهی من با این شهید والا مقام بیش تر شد.

من در معاونت عملیات پدافند و مدتی هم در دفتر ویژه پدافند هوایی فرصت همراهی با شهید ستاری را داشتم. سال ۱۳۶۶ که شهید ستاری، به فرماندهی نیروی هوایی ارتش منصوب شدند برای تشکیل ستاد کل پدافند هوایی منصوب شدم و کارهای دفتری این ستاد را انجام می‌دادم. در طول مدتی که در کنار ایشان کار می‌کردم دریافتم که شهید ستاری سخت‌کوشی و تلاش مجدانه را جزو مهم‌ترین اولویت‌های من دانستند و همواره با کسانی کار می‌کرد که همچون خودش تلاش‌گر، بی‌توقع، فعال، انگیزه‌مند و مهم‌تر از همه، افرادی سالم بودند؛ کسانی که می‌خواستند برای کشورشان گامی بردارند همکاری می‌کردند. عزت بخشی و احترامی که به نیروی انسانی داشتند، مثال زدنی بود اما بالاتر از این تواضع، انسانیت و اخلاق مثال زدنی‌اش بود. اخلاقی که بزرگ‌ترین درس زندگی‌ام را به من آموخت.

خسارت را از حقوقش پرداخت

این حقیقت که او مردی بود اخلاق مدار و به بیت‌المال اهمیتی ویژه قائل بود رانه صرف‌فادر

تلگرام

توییتر

صوت

عکس

فیلم

وبسایت

اینستاگرام

زبان جهان

از خود کفایی می‌گفت و عامل به آن بود، توأمان به خوبی آگاه بود که «ما بی خبر از جهان در حصر و محدودیت ایم». پس، راه تعامل، ارتباط و همکاری با جهان را در پیش گرفت؛ تجربه‌های ارزنده او از دوران کنترل شکاری در آمریکا، مشاهده دستاوردهای نظامی و فناوریانه غرب و انگیزه بالایی که برای توانستن داشت، او را بر آن

توأم با این سفرها، ستاری همواره میزبان فرماندهان و مقام‌های ارشد نظامی از کشورهای همسایه و سراسر جهان بود که برای افزایش تعاملات، به ایران سفر می‌کردند و در دیدارها با ستاری، بعضاً شناخت ستاری از تجهیزات، دستاوردها و امکانات نظامی آن کشورها، تسلط، تجربه و تخصص در مسائل نظامی و فناوریانه تعجب آنان را بر می‌انگیخت. در این داده‌ها، سفرهای بین‌المللی امیر سرلشکر شهید ستاری و نیز میزبانی‌های او از فرماندهان و نمایندگان ارشد نظامی کشورهای خارجی، مرور شده است.

داشت تا راه دیپلماسی را در پیش بگیرد. امیر سرلشکر شهید منصور ستاری دریافته بود که از تباطات جهانی، تحقق بخش خود کفایی است و با استفاده از تجربه‌ای که از فضای غرب داشت، ظرفیت اشتراکات تاریخی ایران و کشورهای همسایه و بلوک شرق را برای ایجاد فصل تازه‌ای از تعاملات به کار بست. کشورهایی مانند هند و چین، روسیه و کره شمالی، آلمان و اروپای شرقی، تجربه‌هایی داشتند که به خارج شدن تجهیزات دفاعی نه‌جا از انحصار غرب و کسب تجربه‌ها برای خود کفایی کمک می‌کرد.

دیپلماسی نظامی بین‌المللی در عملکرد فرمانده نه‌جا

